

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona-Prečišćeni tekst ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj 7/10), na prijedlog Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport, Vlada Zeničko-dobojskog kantona na 127. sjednici, održanoj dana 03.10.2013. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Prima se k znanju Informacija o stanju materijalno-tehničkih uvjeta za realizaciju nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja u srednjim školama na području Zeničko-dobojskog kantona.

II.

Infomacija iz tačke I ovog zaključka upućuje se u dalju skupštinsku proceduru.

III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 02-_____ /13
Datum, 03.10.2013. godine
Z e n i c a

PREMIJER

Munib Husejnagić, dipl.ing.maš.

DOSTAVLJENO:

1x Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport,
1x Stručna služba Skupštine,
1x a/a.

INFORMACIJA

***o stanju materijalno-tehničkih uvjeta za realizaciju nastave
Tjelesnog i zdravstvenog odgoja u srednjim školama na području
Zeničko-dobojskog kantona***

Zenica, septembar 2013. godine

Sadržaj

Uvod	2
1. Prostorni uvjeti za realizaciju nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja	4
2. Opće stanje objekata u kojima se realizuje nastava iz tjelesnog i zdravstvenog odgoja po općinama i školama	6
3. Stanje pomoćnog prostora za realizaciju nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja u srednjim školama Zeničko-dobojskog kantona	11
4. Organizacija i način izvođenja nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja u srednjim školama Zeničko-dobojskog kantona	16
5. Opremljenost škola nastavnim sredstvima i poteškoće u realizaciji nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja u srednjim školama Zeničko-dobojskog kantona	23
Zaključci	28
Preporuke	30

Uvod

Cilj nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja je izgrađivanje svestrane ličnosti učenika specifičnim sredstvima i ambijentom koji pružaju tjelesno vježbanje i sport. Poseban cilj tjelesnog i zdravstvenog odgoja je stvaranje trajne navike svakodnevnog vježbanja u cilju održavanja i jačanja zdravlja.

Dobro planirana nastava tjelesnog i zdravstvenog odgoja treba učenicima osigurati sudjelovanje u velikom broju tjelesnih aktivnosti, odnosno pružiti im informacije o sadržajima, njihovoj međusobnoj povezanosti i uvjetima u kojima se mogu izvoditi, kako bi se sposobnosti i vještine svakog pojedinca mogle prilagoditi, poboljšati i unaprijediti.

Ostvarenje pravilnog psiho-fizičkog razvoja zahtijeva dobru informiranost i edukaciju mladih ljudi o područjima različitih tjelesnih aktivnosti kako bi mogli odabrati jednu ili nekoliko aktivnosti kroz koje bi zadovoljili svoje potrebe, postigli osobno zadovoljstvo i samoaktuelizaciju.

Stručnjaci već dugi niz godina upozoravaju na negativnosti u razvoju djece (adolescenata) i mladih. Evidentan je trend opadanja mišićne mase, motoričkih i funkcionalnih sposobnosti, što su direktni indikatori narušenog zdravlja. Dobro zdravlje je uvjet za plodonosan rad u svim ljudskim djelatnostima. Težnje pedagoških i zdravstvenih institucija su unapređivanje zdravlja djece i mladih i stvaranje društva zdravih ljudi.

Tjelesne aktivnosti, sport i vježbanje su temelj za očuvanje zdravlja, a njegovo unapređenje mora postati životna orijentacija svakog pojedinca i društva.

Nastava tjelesnog i zdravstvenog odgoja, treba postati pripremna za sportske aktivnosti i vježbanje kao izraz zdravih životnih navika.

Fizičke aktivnosti treba realizovati u školama kroz redovnu nastavu, vannastavne aktivnosti i sekcije, na način koji će učenike trajno motivisati za kretanje i različite oblike sportske aktivnosti.

Poseban problem u današnje vrijeme je taj što djeca i mladi sve više borave u kućama, uz mobitele, računare ili televiziju. Za većinu mladih jedina redovna fizička aktivnost jeste ona obavezna, školska, na časovima tjelesnog i zdravstvenog odgoja ili kroz školske sportske sekcije.

Imajući u vidu značaj tjelesnog i zdravstvenog odgoja u razvoju mladih, pristupilo se izradi informacije u namjeri da se prezentiraju uvjeti u kojima se realizuje nastava tjelesnog i zdravstvenog odgoja s obzirom na prostor i materijalno-tehničke uvjete za izvođenje nastave.

Ova informacija sačinjena je na osnovu dostavljenih podataka iz srednjih škola Zeničko-dobojskog kantona i Službe za opću upravu i društvene djelatnosti općine Žepče, zapisnika o pripremljenosti škola za početak školske 2012/13. godine i godišnjih programa rada srednjih škola za školsku 2012/13. godinu.

Informacija ima za cilj da pruži presjek stanja materijalno-tehničkih uvjeta za odvijanje nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja u srednjim školama na području Zeničko-dobojskog kantona i da ukaže na uticaj stanja materijalno-tehničkih uvjeta za realizaciju nastavnog plana i programa kroz slijedeće segmente:

- Prostorni uvjeti za realizaciju nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja (pregled sala, prostora i općeg stanja objekata)
- Način organizacije nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja s obzirom na prostorne uvjete
- Opremljenost škola nastavnim sredstvima (sprave, rekviziti i pomoćno-tehnička pomagala)

Nastavni plan i program tjelesnog i zdravstvenog odgoja moguće je kvalitetno i u potpunosti realizovati samo u uvjetima adekvatne materijalno-tehničke opremljenosti škole i stručne osposobljenosti nastavnika.

Standardizovani materijalno-tehnički uvjeti su osnova koja omogućava potpunu realizaciju programskih sadržaja, punu aktivnost i motiviranost učenika kroz primjenu najrazličitijih metoda i oblika rada. Opremljenost prostora za nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja, ne samo da doprinosi efikasnijem nastavnom procesu već podjednako motivira i stimulira rad učenika i nastavnika.

Za realizaciju nastave potrebni su materijalno-tehnički uvjeti: prostor, nastavna sredstva i pomagala, oprema i rekviziti koji se propisuju pedagoškim standardima u vidu normativa prostora, opreme i nastavnih sredstava i pomagala.

Na području Zeničko-dobojskog kantona srednju školu u školskoj 2012/13. godini pohađa 19424 učenika u 35 srednjih škola, koji su raspoređeni u 755 odjeljenja.

U ovoj informaciji dat je pregled sportskih sala (tabela 1.), njihova opremljenost, pregled pomoćnog prostora (tabela 2.), i drugih elemenata koji omogućavaju realizaciju nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja za svaku srednju školu pojedinačno, po općinama na području Zeničko-dobojskog kantona.

U tabeli 3. predstavljena je organizacija nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja za svaku srednju školu.

U tabeli 4. predstavljen je pregled raspoloživih nastavnih sredstava za realizaciju nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja u srednjim školama Zeničko-dobojskog kantona.

1. Prostorni uvjeti za realizaciju nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja

Na području Zeničko-dobojskog kantona imamo 35 srednjih škola. U navedeni broj su uključene i škole sa područja općine Žepče iako je Zakonom o prenošenju nadležnosti Zeničko-dobojskog kantona za djelatnost osnovnog i srednjeg obrazovanja na općinu Žepče (Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj 12/09), srednje obrazovanje u Žepču preneseno u nadležnost općine Žepče. Smatrali smo da je za sagledavanje stanja u ovoj oblasti bitno prikupiti i prezentovati podatke i za općinu Žepče, što je i učinjeno.

Od 35 srednjih škola vlastitu salu za tjelesni i zdravstveni odgoj ima 16 škola. Devet škola nastavu realizuje u salama drugih škola i u novoizgrađenoj sali u Zavidovićima (Gimnazija „Muhsin Rizvić“ Breza, Srednja tehnička škola „Kemal Kapetanović“ Kakanj, Gimnazija „Rizah Odžečkić“ Zavidovići, Medresa "Osman-ef. Redžović" Visoko, Druga gimnazija u Zenici, Srednja mješovita škola "Mladost" u Zenici, Međunarodna srednja škola u Zenici, Srednja muzička škola Zenica i Srednja škola za stručno obrazovanje i radno osposobljavanje Zenica, bez plaćanja naknade. Osam škola nastavu realizuje u iznajmljenim gradskim sportskim salama uz plaćanje naknade (Gimnazija „Edhem Mulabdić“ Maglaj, Mješovita srednja škola Maglaj, Gimnazija „Musa Ćazim Ćatić“ Tešanj, Srednja tehnička škola Tešanj, Mješovita srednja škola Tešanj, Gimnazija „Visoko“ Visoko, Mješovita srednja škola Zavidovići, Mješovita srednja industrijska škola Zenica), koja se kreće u iznosu od 8,50 do 16,00 KM po času. Ukupna izdvajanja iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona za ove namjene u školskoj 2012/13. godini iznosila su 191.600,00 KM. Jedna škola izvodi nastavu na školskom poligonu, holu škole ili učionici, zavisno od vremenskih uvjeta i nastavne jedinice, a jedna škola izvodi nastavu u vlastitom adaptiranom zatvorenom prostoru.

U općini Breza je jedna sportska sala u vlasništvu Mješovite srednje škole "Mehmedalija Mak Dizdar" Breza, a u kojoj se nastava tjelesnog i zdravstvenog odgoja realizuje i za učenike Gimnazije „Muhsin Rizvić“ Breza bez plaćanja naknade.

U općini Kakanj su tri srednje škole od kojih su dvije sportske sale u vlasništvu škola i to: Gimnazije „Muhsin Rizvić“ Kakanj i Srednje stručne škole Kakanj. Srednja tehnička škola „Kemal Kapetanović“ Kakanj nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi u sali gimnazije bez plaćanja naknade.

Općina Maglaj ima dvije srednje škole, Gimnazija „Edhem Mulabdić“ Maglaj i Mješovita srednja škola Maglaj, koje nemaju vlastitu sportsku salu, a nastava tjelesnog i zdravstvenog odgoja (86 časova sedmično) se izvodi u gradskoj sportskoj dvorani „Edhem Mulabdić“ Maglaj uz plaćanje naknade.

U općini Olovo je jedna srednja škola, Mješovita srednja škola „Musa Ćazim Ćatić“ Olovo, sa vlastitom sportskom salom u kojoj se realizuje nastava tjelesnog i zdravstvenog odgoja.

Općina Tešanj ima tri srednje škole, Gimnazija „Musa Ćazim Ćatić“ Tešanj, Srednja tehnička škola Tešanj i Mješovita srednja škola Tešanj, koje u vlasništvu nemaju sportsku salu, a nastava tjelesnog i zdravstvenog odgoja (174 časa sedmično) se realizuje u iznajmljenom prostoru JU SRC Tešanj sa plaćanjem naknade.

U općini Usora je jedna srednja škola, Mješovita srednja škola Stjepana Radića Usora, koja nema vlastitu sportsku salu, a nastava se izvodi na otvorenom sportskom igralištu u holu škole i učionici, što ovisi od vremenskih prilika.

U općini Vareš je jedna srednja škola, Mješovita srednja škola „NORDBAT-2“ Vareš, koja ima vlastitu sportsku salu u kojoj se realizuje nastava iz tjelesnog i zdravstvenog odgoja.

U općini Visoko su četiri srednje škole od kojih samo Mješovita srednja škola „Hazim Šabanović“ Visoko ima vlastitu sportsku salu. Gimnazija „Visoko“ Visoko izvodi nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja u iznajmljenoj općinskoj sportskoj sali uz plaćanje naknade.

Franjevačka klasična gimnazija Visoko nema sportske sale, ali za nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja koristi adaptirani prostor od 120 m² sa betonskom podlogom i PVC pločicama.

Medresa "Osman-ef. Redžović" Visoko nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi u OŠ "Musa Ćazim Ćatić" Visoko (16 časova sedmično) bez plaćanja naknade. Trenutno je u izgradnji sportska dvorana u sklopu kompleksa Medrese "Osman-ef. Redžović" Veliko Čajno, Visoko.

U općini Zavidovići su tri srednje škole, Gimnazija „Rizah Odžević“ Zavidovići, Srednja tehnička škola Zavidovići i Mješovita srednja škola Zavidovići, od kojih samo Srednja tehnička škola ima vlastitu sportsku salu u kojoj realizuju nastavu iz tjelesnog i zdravstvenog odgoja.

Gimnazija "Rizah Odžević" i Mješovita srednja škola (od 01.04.2013. godine) realizuju nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja u novoizgrađenoj sportskoj sali bez naknade. MSŠ i nakon 01.04.2013. godine 12 časova tjelesnog i zdravstvenog odgoja sedmično (zbog popunjenosti nove sale), izvodi u gradskoj sportskoj dvorani Zavidovići uz plaćanje naknade.

U općini Zenica je dvanaest srednjih škola od kojih šest ima vlastitu sportsku salu za realizaciju nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja i to:

1. Prva gimnazija u Zenici,
2. KŠC "Sveti Pavao" Opća gimnazija Zenica,
3. Ekonomska škola Zenica,
4. Mješovita srednja škola u Zenici,
5. Medicinska škola Zenica,
6. Tehnička škola Zenica ima dvije sale, veliku i malu salu.

Pet srednjih škola koriste sportske sale u vlasništvu drugih škola bez plaćanja naknade i to:

1. Druga gimnazija u Zenici koja nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi u sali Ekonomske škole Zenica,
2. Srednja mješovita škola "Mladost" u Zenici nastavu izvodi u velikoj sali Tehničke škole Zenica,
3. Srednja škola za stručno obrazovanje i radno osposobljavanje Zenica nastavu izvodi u maloj sali Tehničke škole Zenica,
4. Međunarodna srednja škola u Zenici nastavu izvodi u velikoj sali Tehničke škole Zenica,
5. Srednja muzička škola Zenica koja nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi u sali KŠC "Sveti Pavao" Zenica

Mješovita srednja industrijska škola Zenica nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja realizuje u SRC Željezara uz plaćanje naknade.

U općini Žepče postoje tri srednje škole Srednja mješovita škola Žepče i dvije škole u sklopu KŠC „Don Bosco“ (Opća gimnazija i Tehničko-obrtnička škola). Srednja mješovita škola Žepče ima vlastitu sportsku salu u kojoj se realizuje cjelokupna nastava tjelesnog i zdravstvenog odgoja, a dvije škole u sklopu KŠC „Don Bosco“ (Opća gimnazija i Tehničko-obrtnička škola) nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvode u zajedničkoj sali KŠC „Don Bosco“ Žepče.

2. Opće stanje objekata u kojima se realizuje nastava iz tjelesnog i zdravstvenog odgoja po općinama i školama (procjena škola)

U općini Breza objekat sportske sale MSŠ „Mehmedalija Mak Dizdar“ je u dobrom stanju osim što je grijanje loše zbog dotrajalosti radijatora.

U općini Kakanj sportska sala Gimnazije „Muhsin Rizvić“ je u lošem stanju, parket je značajno oštećen, potrebna je sanacija krova i zaštita sijaličnih mjesta osvjetljenja sale. Stanje podne površine (parketa) u sportskoj sali Srednje stručne škole je loše i potrebno je brušenje i lakiranje parketa.

U općini Maglaj gradska sportska dvorana u kojoj izvode nastavu dvije srednje škole iz Maglaja ima loše zagrijavanje prostora, osvjetljenje je nedovoljno za kvadraturu sale, parket je dotrajavao a krov je djelimično saniran.

U općini Olovo objekat sportske sale MSŠ „Musa Ćazim Ćatić“ je u dobrom stanju.

U općini Tešanj objekat gradske sportske sale SRC Tešanj u kojem nastavu izvode tri srednje škole je u dobrom stanju.

U općini Vareš objekat sportske sale MSŠ „NORDBAT-2“ je u dobrom stanju, osim što je parket iz 1974. godine, i dotrajavao je.

U općini Zavidovići objekat nove sportske sale u kojem nastavu izvodi Gimnazija „Rizah Odžekić“ i MSŠ je u dobrom stanju. Stanje objekta gradske sportske dvorane u Zavidovićima u kojoj izvodi nastavu MSŠ (12 časova koji se ne mogu realizovati u novoj sali) je loše kada je u pitanju zagrijavanje prostora i osvjetljenje je nedovoljno za kvadraturu sale. Stanje sale u Srednjoj tehničkoj školi je loše u segmentu osvjetljenja i krova.

U općini Visoko stanje objekta sportske sale MSŠ „Hazim Šabanović“ je dobro.

Stanje adaptiranog prostora od 120 m² u kojem se izvodi nastava tjelesnog i zdravstvenog odgoja u Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji je loše a posebno je loše stanje krovne konstrukcije iz 1935. godine i podloge koja je betonska a dio je sa PVC pločicama.

Gimnazija „Visoko“ nastavu iz tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi u općinskoj sali „Partizan“ u kojoj je grijanje dobro, ali je popucala masa kojom je prekriven podloga, stanje krova je loše i prokišnjava, loše je i osvjetljenje sale.

Medresa „Osman-ef. Redžović“ nastavu iz tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi u sali OŠ „Musa Ćazim Ćatić“ Veliko Čajno koja je u jako lošem stanju (mali prostor, dotrajavao parket, loši higijenski uvjeti, svlačionice bez vode i dr.).

U općini Zenica 12 srednjih škola realizuje nastavu u 8 sportskih sala, od kojih je 7 (Tehnička škola ima dvije sale) u vlasništvu škola. Mješovita srednja industrijska škola nastavu izvodi u SRC Željezara Zenica uz plaćanje naknade PK "Zenica", a koja je u izuzetno lošem stanju (parket dotrajavao, krov prokišnjava a osvjetljenje slabo).

Objekat sportske sale Prve gimnazije Zenica je u izuzetno lošem stanju, parket je popucao, propada na više mjesta i potrebna je zamjena parketa, krov prokišnjava, grijanje je loše i potrebna je rekonstrukcija kompletnog voda, osvjetljenje je slabo i ne zadovoljava minimum svjetlosti (potrebnih luksa) za sportski objekat.

Stanje objekta sportske sale Ekonomske škole u kojoj nastavu izvodi i Druga gimnazija nije zadovoljavajuće. Sala je male površine (180 m²), parket je potrebno drotati i lakirati, a osvjetljenje popraviti i pojačati.

Stanje objekta sportske sale KŠC „Sveti Pavao“ u kojem nastavu izvodi i Srednja muzička škola (8 časova) je dosta dobro, ali moglo bi se dodati još radijatora kako bi se grijanje u sali pojačalo. Stanje objekta Medicinske škole je loše, parket je na nekoliko mjesta oštećen, krov prokišnjava, grijanje je loše jer ne rade svi radijatori, osvjetljenje je slabo zbog malog broja reflektora od kojih jedan broj nije u funkciji.

Stanje objekta Mješovite srednje škole je dobro, osim parketa koji je dotrajavao, propada i na više mjesta je oštećen i potrebna je zamjena.

Stanje objekta sportske sale Tehničke škole (velika sala) u kojoj nastavu izvode i SMSŠ "Mladost" i Međunarodna srednja škola (2 časa) nije zadovoljavajuće. Parket je potrebno zamijeniti jer je dotrajavao, krov prokišnjava a potrebno je pojačati osvjetljenje u sali.

U maloj sali Tehničke škole nastavu izvodi Srednja škola za stručno obrazovanje i radno osposobljavanje i opće stanje objekta je dobro, osim grijanja koje treba pojačati.

U općini Žepče stanje objekta sportske sale KŠC „Don Bosco“ u kojem nastavu izvodi Opća gimnazija i Tehničko obrtnička škola, koje čine KŠC, je dobro.

Stanje objekta sportske sale Srednje mješovite škole je dobro osim podloge od sintetičkog materijala koja je na više mjesta oštećena.

Pregled objekata i općeg stanja prostora u kojima se realizuje nastava tjelesnog i zdravstvenog odgoja u srednjim školama Zeničko-dobojskog kantona po općinama za svaku školu pojedinačno dat je u Tabeli broj 1.

**Pregled sala, prostora i općeg stanja objekata za realizaciju nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja u srednjim školama
Zeničko-dobojskom kantonu**

Tabela 1.

R. br.	SREDNJA ŠKOLA OPĆINA	Škola ima vlastitu salu za nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja DA/NE	Ako škola nema vlastitu salu za TZO navesti gdje se nastava realizuje	Ako se nastava izvodi u iznajmljenom prostoru navesti ugovorne i druge obaveze škole prema vlasniku prostora (sale)	Kolika je površina sale u kojoj se realizuje nastava TZO u m ²	Opće stanje objekta u kome se realizuje nastava			
						Stanje podne površine /parketa a)Dobro b)Loše (obrazložiti)	Stanje krova sale a)Dobro b)Loše (obrazložiti)	Stanje grijanja u sali a)Dobro b)Loše (obrazložiti)	Stanje osvjetljenja u sali a)Dobro b)Loše (obrazložiti)
1.	Gimnazija "Muhsin Rizvić" Breza	NE	U MSŠ "M.M.Dizdar"	Bez naknade	360	Dobro	Dobro	Loše	Dobro
2.	Mješovita srednja škola "Mehmedalija Mak Dizdar" Breza	DA	-	-	360	Dobro	Dobro	Loše	Dobro
3.	Gimnazija "Muhsin Rizvić" Kakanj	DA	-	-	275	Loše	Loše	Dobro	Loše
4.	Srednja tehnička škola "Kemal Kapetanović" Kakanj	NE	U sali gimnazije "Muhsin Rizvić" Kakanj	Bez naknade	275	Loše	Loše	Dobro	Loše
5.	Srednja stručna škola Kakanj	DA	-	-	200	Loše	Dobro	Dobro	Dobro
6.	Gimnazija "Edhem Mulabdić" Maglaj	NE	U gradskoj sportskoj dvorani Maglaj	Plaća se naknada	1000	Dobro	Loše	Loše	Dobro
7.	Mješovita srednja škola Maglaj	NE	U gradskoj sportskoj dvorani Maglaj	Plaća se naknada	1000	Dobro	Loše	Loše	Dobro
8.	Mješovita srednja škola "Musa Ćazim Ćatić" Olovo	DA	-	-	220	Dobro	Dobro	Dobro	Dobro

9.	Gimnazija "Musa Ćazim Ćatić" Tešanj	NE	U JU SRC Tešanj	Plaća se naknada	924 + 120 fitnes sala	Dobro	Dobro	Dobro u prvoj smjeni a loše u drugoj smjeni	Dobro
10.	Srednja tehnička škola Tešanj	NE	U JU SRC Tešanj	Plaća se naknada	924 + 120 fitnes sala	Dobro	Dobro	Dobro u prvoj smjeni a loše u drugoj smjeni	Dobro
11.	Mješovita srednja škola Tešanj	NE	U JU SRC Tešanj	Plaća se naknada	924 + 120 fitnes sala	Dobro	Dobro	Dobro u prvoj smjeni a loše u drugoj smjeni	Dobro
12.	Mješovita srednja škola Stjepana Radića Usora	NE	U holu škole, na vanjskom poligonu i učionici	-	-	-	-	-	-
13.	Mješovita srednja škola "NORDBAT-2" Vareš	DA	-	-	375	Loše	Dobro	Dobro	Dobro
14.	Gimnazija "Visoko" Visoko	NE	Općinska sala "Partizan"	Plaća se naknada	200	Loše	Loše	Dobro	Loše
15.	MSS "Hazim Šabanović" Visoko	DA	-	-	459	Dobro	Dobro	Dobro	Dobro
16.	Medresa "Osman –ef. Redžović" Visoko	NE	U sali OŠ "Musa Ćazim Ćatić" Visoko	Bez naknade	201	Loše	Loše	Loše	Loše
17.	Franjevačka klasična gimnazija Visoko	NE	-	-	120	Loše	Loše	Dobro	Dobro
18.	Gimnazija "Rizah Odžević" Zavidovići	NE	U novoj sali	Bez naknade Od 01.04.2013.	312	Dobro	Dobro	Dobro	Dobro
19.	Srednja tehnička škola Zavidovići	DA	-	-	340	Dobro	Loše	Dobro	Loše
20.	Mješovita srednja škola Zavidovići	NE	U novoj sali općine Zavidovići koja je uz gimnaziju i MSS i gradskoj sportskoj dvorani Zavidovići	Plaća se naknada	1200	Dobro	Loše	Loše	Loše
21.	Prva gimnazija u Zenici	DA	-	-	540	Loše	Loše	Loše	Loše
22.	Druga gimnazija u Zenici	NE	-	Bez naknade	180	Loše	Dobro	Dobro	Loše
23.	KŠC "Sveti Pavao" Opća gimnazija Zenica	DA	-	-	650,10	Dobro	Dobro	Loše	Dobro

24.	Srednja muzička škola Zenica	NE	U KŠC "Sveti Pavao" Zenica	Bez naknade	650,10	Dobro	Dobro	Loše	Dobro
25.	Ekonomska škola Zenica	Da	-	-	180	Loše	Dobro	Dobro	Loše
26.	Medicinska škola Zenica	DA	-	-	499	Loše	Loše	Loše	Loše
27.	Tehnička škola Zenica	DA	-	-	1610,60 200	Loše	Loše	Dobro	Loše
28.	Srednja mješovita škola "Mladost" u Zenici	NE	U sali Tehničke škole	Bez naknade	1610,60	Loše	Loše	Dobro	Loše
29.	Mješovita srednja industrijska škola Zenica	NE	U SRC "Željezara Zenica" (Plivački klub Zenica)	Plaća se naknada	600	Loše	Loše	Loše	Loše
30.	Mješovita srednja škola u Zenici	DA	Sportski tereni Kamberović Polja	Bez naknade	450,80	Loše	Dobro	Dobro	Dobro
31.	Međunarodna srednja škola u Zenici	NE	U sali Tehničke škole	Bez naknade	1610,60	Loše	Dobro	Loše	Loše
32.	Srednja škola za stručno obrazovanje i radno osposobljavanje Zenica	NE	U maloj sali Tehničke škole	Bez naknade	200	Dobro	Dobro	Loše	Dobro
33.	KŠC "Don Bosco" Opća gimnazija Žepče	DA	-	-	900	Dobro	Dobro	Dobro	Dobro
34.	KŠC "Don Bosco" Tehničko- obrtnička škola	DA	-	-	900	Dobro	Dobro	Dobro	Dobro
35.	Srednja mješovita škola "Žepče"	DA	-	-	300	Loše	Dobro	Dobro	Dobro

3. Stanje pomoćnog prostora za realizaciju nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja u srednjim školama Zeničko-dobojskog kantona

Za kvalitetnu i uspješnu realizaciju nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja u srednjim školama osim sportske sale neophodan je pomoćni prostor za opremu (spravarnica), prostor za nastavnike (nastavnički kabinet) i svlačionice za učenike.

Škole koje imaju vlastitu salu za izvođenje nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja uglavnom imaju odvojeni, veći ili manji namjenski pomoćni prostor. U većini sala nalazi se i zaseban prostor za nastavnika i nastavna sredstva i opremu.

Od 35 srednjih škola na području Zeničko-dobojskog kantona 24 škole imaju pomoćni prostor koji dodatno doprinosi kvalitetnijoj realizaciji programskih sadržaja u nastavi tjelesnog i zdravstvenog odgoja, ostalih 11 škola imaju manjih poteškoća jer nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvode u uvjetima bez svlačionica, u svlačionicama male površine ili bez vode, bez prostora za sprave i nastavničkog kabineta.

Općina Breza ima dvije srednje škole u kojim se nastava tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi u sportskoj sali MSŠ „Mehmedalija Mak Dizdar“ koja ima svlačionice za učenike, zasebne spravarnice i kabinet za nastavnika.

Općina Kakanj ima tri srednje škole od kojih dvije škole nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvode u sali Gimnazije „Muhsin Rizvić“ koja ima svlačionice za učenike, spravarnicu i nastavnički kabinet. Srednja tehnička škola „Kemal Kapetanović“ nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi u vlastitoj sportskoj sali koja ima svlačionice i nastavnički kabinet, a nema spravarnicu.

Općina Maglaj ima dvije srednje škole koje nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja u zimskom periodu izvode u gradskoj sali, a kada vremenski uvjeti to dozvoljavaju nastavu izvode na otvorenom sportskom poligonu (igralištu). Škole imaju adaptirane svlačionice za učenike i nastavnički kabinet koji se nalaze pored igrališta. Gradska sportska sala ima svlačionice i spravarnicu, a nema nastavnički kabinet.

Općina Olovo ima jednu srednju školu koja nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi u vlastitoj sali koja ima svlačionice, spravarnicu i nastavnički kabinet.

Općina Tešanj ima tri srednje škole koje nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvode u gradskoj dvorani SRC Tešanj.

Dvorana ima 4 svlačionice za učenike, ali kako nastavu istovremeno imaju tri, četiri i pet odjeljenja iz tri škole a prostor ispod tribina se koristi u svrhu ostave (spravarnice). Sala nema nastavnički kabinet te je nastavnicima na raspolaganju prostor koji koriste službena lica (sudije) za vrijeme odigravanja utakmica.

Općina Usora ima jednu srednju školu MSŠ Stjepana Radića koja nema sportsku salu i nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi na otvorenom vanjskom poligonu (igralištu), holu škole i učionici.

Općina Vareš ima jednu srednju školu MSŠ „NORDBAT-2“ koja nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi u vlastitoj sportskoj sali koja ima svlačionice, nastavnički kabinet a nema izdvojeni prostor za sprave.

Općina Visoko ima četiri srednje škole koje nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvode u tri sportske sale. MSŠ „Hazim Šabanović“ nastavu realizuje u vlastitoj sali koja ima svlačionice, spravarnicu i nastavnički kabinet. Gimnazija „Visoko“ nastavu izvodi u općinskoj sali „Partizan“ koja ima svlačionice bez vode, nema spravarnicu a ima nastavnički kabinet. Medresa „Osman-ef. Redžović“ nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi u sali OŠ „Musa Ćazim Ćatić“ Veliko Čajno koja ima svlačionice bez vode, spravarnicu i nastavnički kabinet. Franjevačka klasična gimnazija nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi u adaptiranom vlastitom prostoru od 120 m² koji ima svlačionice, spravarnicu, ali nema nastavnički kabinet.

Općina Zavidovići ima tri srednje škole koje nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvode u tri sportske sale. Gimnazija „Rizah Odžečkić“ i Mješovita srednja škola nastavu izvode u novoizgrađenoj sali koja se nalazi u neposrednoj blizini škola. Sala ima svlačionice, nastavnički kabinet ali nema spravarnicu. Gradska dvorana Zavidovići, u kojoj Mješovita srednja škola realizuje 12 časova, ima svlačionice, spravarnicu i kabinet za nastavnika. Srednja tehnička škola nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi u vlastitoj sportskoj sali koja ima svlačionice, spravarnicu i kabinet za nastavnika.

Općina Zenica ima dvanaest srednjih škola koje nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvode u 8 sala. Potreban pomoćni prostor (svlačionice, spravarnicu i nastavnički kabinet) ima šest školskih sala u kojima nastavu realizuje 10 škola. Mala sala Tehničke škole nema svlačionice za učenike, spravarnicu i nastavnički kabinet. Mješovita srednja industrijska škola Zenica nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi u sali SRC Željezara Zenica koja ima svlačionice i nastavnički kabinet, a nema spravarnicu.

Općina Žepče ima tri srednje škole koje nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvode u dvije sportske sale KŠC “Don Bosco“ i sali MSŠ, koje imaju svlačionice, spravarnicu i nastavnički kabinet.

Pregled stanja pomoćnog prostora – svlačionica, spravarnica i nastavnčkih kabineta predstavljani su po općinama za svaku školu pojedinačno u Tabeli broj 2.

**Pregled pomoćnog prostora za realizaciju nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja u srednjim školama
Zeničko-dobojskog kantona**

Tabela 2.

R. br.	OPĆINA Š K O L A	Broj raspoloživih svlačionica za učenike u sportskoj sali u kojoj se realizuje nastava TIZO	Kolika je površina svlačionica za učenike u m ²	Svlačionice imaju vodu za održavanje higijene DA/NE	I ma li nastavnik prostor/kabinet u sportskoj sali DA/NE	I ma li sportska sala ostavu/spravarnicu DA/NE	Ako ima kolika je površina ostave/spravarnice u m ²
1.	Gimnazija "Muhsin Rizvić" Breza	2	60	da	da	da	12
2.	Mješovita srednja škola "Mehmedalija Mak Dizdar" Breza	2	60	da	da	da	20
3.	Gimnazija "Muhsin Rizvić" Kakanj	2	41,4	da	da	da	13,5
4.	Srednja tehnička škola "Kemal Kapetanović" Kakanj	2	41,4	da	da	da	13,5
5.	Srednja stručna škola Kakanj	2	12	da	da	da	12
6.	Gimnazija "Edhem Mulabdić" Maglaj	2	25	da	ne	da	40
7.	Mješovita srednja škola Maglaj	2	25	da	ne	da	40
8.	Mješovita srednja škola "Musa Ćazim Ćatić" Olovo	2	40	da	da	da	20
9.	Gimnazija "Musa Ćazim Ćatić" Tešanj	4	80	da	da	da	100

10.	Srednja tehnička škola Tešanj	4	44(11x4)	da	ne	da	75
11.	Mješovita srednja škola Tešanj	4	44	da	ne	da	75
12.	Mješovita srednja škola Stjepana Radića Usora	Nema salu i nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi na otvorenom vanjskom poligonu (igralištu), holu škole i učionici.					
13.	Mješovita srednja škola "NORDBAT-2" Vareš	2	15	da	da	ne	-
14.	Gimnazija "Visoko" Visoko	2	40	ne	da	ne	-
15.	Mješovita srednja škola "Hazim Šabanović" Visoko	2	64	da	da	da	20
16.	Medresa "Osman –ef. Redžović" Visoko (sala OŠ. „Musa Čazim Čatić“ Visoko)	2	10	ne	da	da	12
17.	Franjevačka klasična gimnazija Visoko	0	0	da	ne	da	12
18.	Gimnazija "Rizah Odžević" Zavidovići	3	48	da	da	ne	-
19.	Srednja tehnička škola Zavidovići	2	42	da	da	da	10
20.	Mješovita srednja škola Zavidovići	3	60	da	da	da	10
21.	Prva gimnazija u Zenici	2	30	da	da	da	32
22.	Druga gimnazija u Zenici	2	12	da	da	ne	-
23.	KŠC "Sveti Pavao" Opća gimnazija Zenica	2	60,4	da	da	da	13,2
24.	Srednja muzička škola Zenica	2	60,4	da	da	da	13,2

25.	Ekonomska škola Zenica	2	15	ne	da	da	8
26.	Medicinska škola Zenica	2	40	da	da	da	20
27.	Tehnička škola Zenica	4	128	da	da	da	20
28.	Srednja mješovita škola "Mladost" u Zenici	4	128	da	da	da	15
29.	Mješovita srednja industrijska škola Zenica	2	74,88	da	da	ne	-
30.	Mješovita srednja škola u Zenici	2	62	da	da	da	31
31.	Međunarodna srednja škola u Zenici	4	128	da	da	da	20
32.	Srednja škola za stručno obrazovanje i radno osposobljavanje Zenica	0		ne	ne	ne	-
33.	KŠC "Don Bosco" Opća gimnazija Žepče	4	20	da	da	da	18
34.	KŠC "Don Bosco" Tehničko-obrtnička škola Žepče	4	20	da	da	da	18
35.	Srednja mješovita škola "Žepče"	2	16	da	da	da	12

4. Organizacija i način izvođenja nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja u srednjim školama Zeničko-dobojskog kantona

Nastava tjelesnog i zdravstvenog odgoja u srednjim školama na području Zeničko-dobojskog kantona izvodi se na tri načina:

- dva puta sedmično po jedan čas,
- dva časa (blok čas) jednom sedmično i
- kombinovano (jedan broj odjeljenja ima dva časa (blok čas) jednom sedmično, a jedan broj odjeljenja ima jedan čas dva puta sedmično.

Dva puta sedmično po jedan čas nastavu realizuje 17 srednjih škola, nastavu kroz blok čas realizuje 16 škola i 2 škole nastavu realizuju kombinovano. Način po kome se realizuje nastava uvjetovan je veličinom prostora koji je na raspolaganju učenicima, udaljenosti sale od škole, opremljenosti sale, ali i cjelokupnom organizacijom nastave na nivou škole.

Škole bi trebale iskoristiti sve mogućnosti da nastavu organiziraju na najsvrsishodniji način za tjelesni i zdravstveni odgoj od dva puta po jedan čas sedmično, pri čemu su najveći transformacioni kvalitativni učinci u razvoju i usavršavanju psihomotornih sposobnosti i sportskog odgoja učenika.

Prema dostavljenim podacima škola (tabela broj 3.), 25 (od 35) srednjih škola navelo je da su materijalno-tehnički uvjeti, tj. nedostatak opreme i sprava uzrok poteškoća u odabiru načina realizacije nastave, realizaciji programa ili samo nekih programskih sadržaja. Deset škola je navelo da nema poteškoća u realizaciji nastave, osim nedostatka manjeg broja sprava iz atletike i gimnastike.

Škole su navodile različite razloge zbog kojih se nastava ne odvija na najracionalniji način i konkretne poteškoće u izvođenju nastave. Kao najčešće razloge navodile su: nedostatak sportskih sala, prostorno male sale, sale u kojima se nastava izvodi istovremeno i nastavnici rade u 1/2, 1/3 i 1/4 raspoloživog prostora sale, nedostatak svlačionica, vode u svlačionicama, lošeg stanja mokrih čvorova, nedostatak potrebnih sprava, nedovoljan broj rekvizita, opreme i mjernih instrumenata za mjerenje i testiranje učenika, te udaljenost škole od sportske sale.

Najveće poteškoće u realizaciji nastave imaju škole koje nemaju vlastitu sportsku salu, ali i 16 škola koje nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvode istovremeno sa odjeljenjima iz drugih škola ili odjeljenjima iz iste škole.

Većih poteškoća u realizaciji programskih sadržaja zbog značajnog nedostatka sprava, rekvizita, opreme i instrumenata za mjerenje i testiranje ima 7 škola:

1. MSŠ Stjepana Radića Usora,
2. Gimnazija „Visoko“ Visoko,
3. Medresa „Osman-ef. Redžović“ Visoko,
4. Franjevačka klasična gimnazija Visoko
5. Druga gimnazija u Zenici,
6. Ekonomska škola Zenica,
7. Mješovita srednja industrijska škola Zenica.

Manjih poteškoća i zadovoljavajuću opremljenost škola nastavnim sredstvima za realizaciju nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja ima 18 srednjih škola na području Zeničko-dobojskog kantona:

1. Gimnazija "Muhsin Rizvić" Breza,
2. Srednja tehnička škola „Kemal Kapetanović“ Kakanj,
3. Srednja stručna škola Kakanj,
4. Gimnazija „Edhem Mulabdić“ Maglaj,
5. Mješovita srednja škola Maglaj,
6. Mješovita srednja škola „Musa Ćazim Ćatić“ Olovo,
7. Srednja tehnička škola Tešanj,
8. Mješovita srednja škola Tešanj,
9. Mješovita srednja škola „NORDBAT-2“ Vareš,
10. Mješovita srednja škola „Hazim Šabanović“ Visoko,
11. Srednja tehnička škola Zavidovići
12. Mješovita srednja škola Zavidovići,
13. Prva gimnazija Zenica,
14. Medicinska škola Zenica,
15. Tehnička škola Zenica,
16. Mješovita srednja škola u Zenici,
17. Srednja škola za stručno obrazovanje i radno osposobljavanje Zenica,
18. Srednja mješovita škola Žepče,

Deset škola nema poteškoća u realizaciji nastave zbog nedostatka nastavnih sredstava, osim manjeg broja sprava iz atletike i gimnastike i to su:

1. Mješovita srednja škola „Mehmedalija Mak Dizdar“ Breza,
2. Gimnazija „Muhsin Rizvić“ Kakanj,
3. Gimnazija „Musa Ćazim Ćatić“ Tešanj,
4. Gimnazija „Rizah Odžević“ Zavidovići,
5. KŠC „Sveti Pavao“ Opća gimnazija Zenica,
6. Srednja muzička škola Zenica,
7. Srednja mješovita škola „Mladost“ Zenica,
8. Međunarodna srednja škola,
9. KŠC „Don Bosco“ Opća gimnazija Žepče,
10. KŠC „Don Bosco“ Tehničko obrtnička škola Žepče

Za kvalitetnu realizaciju nastave prema NPP-u, potrebna su nastavna sredstva (sprave, instrumenti za mjerenje i testiranje, sportska pomagala, rekviziti..), tako da nastavnici prilagođavaju realizaciju programskih sadržaja uvjetima rada.

U općini Breza dvije srednje škole koje nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvode po modelu dva puta sedmično po jedan čas sa jednim odjeljenjem u sali.

U općini Kakanj tri srednje škole nastavu izvode dva puta sedmično po jedan čas, sa jednim odjeljenjem u sali.

U općini Maglaj dvije srednje škole nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvode po modelu blok časa, jednom sedmično. Časovi se realizuju istovremeno sa jednim odjeljenjem iz osnovne škole i jednim odjeljenjem iz druge srednje škole, te je jednom odjeljenju na raspolaganju prostor od 1/3 sale.

U općini Olovo u MSŠ "Musa Ćazim Ćatić" Olovo nastava se izvodi po modelu od dva puta sedmično po jedan čas sa jednim odjeljenjem u sali.

U općini Tešanj tri srednje škole nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvode po modelu blok časa, jednom sedmično, a časovi se realizuju istovremeno sa najmanje dva odjeljenja iz drugih srednjih škola, a dešava se da u sali nastavu izvodi četiri ili čak pet odjeljenja istovremeno. Najveći broj odjeljenja realizuje nastavu sa odjeljenjima iz drugih škola.

U općini Usora MSŠ Stjepana Radića Usora nastavu izvodi po kombinovanom modelu (dva puta po jedan čas i jednom sedmično dva časa za jedan broj odjeljenja).

U općini Vareš MSŠ „NORDBAT-2“ Vareš nastavu izvodi po modelu dva puta sedmično po jedan čas, sa jednim odjeljenjem u sali.

U općini Zavidovići Srednja tehnička škola Zavidovići nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi dva puta sedmično po jedan čas, sa jednim odjeljenjem u sali, a Gimnazija „Rizah Odžečkić“ i MSŠ Zavidovići nastavu izvode po modelu blok časa.

U općini Visoko Gimnazija „Visoko“ nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi po modelu blok časa sa jednim odjeljenjem u maloj sali (površina 200 m² čija udaljenost od škole je 10 minuta. MSŠ „Hazim Šabanović“ Visoko nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi dva puta sedmično po jedan čas sa jednim ili dva odjeljenja u sali. Medresa „Osman-ef.Redžović“ Visoko nema salu (sala u izgradnji) nastavu realizuje po modelu blok časa. Franjevačka klasična gimnazija Visoko nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi po modelu dva puta sedmično po jedan čas sa jednim odjeljenjem.

U općini Zenica Prva gimnazija Zenica nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi po modelu dva puta sedmično po jedan čas sa jednim odjeljenjem. Druga gimnazija Zenica nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi po kombinovanom modelu (dva puta sedmično po jedan čas i jednom sedmično dva časa) samostalno ili sa još jednim odjeljenjem. KŠC „Sveti Pavao“ Zenica, Opća gimnazija nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi po modelu dva puta sedmično po jedan čas sa jednim odjeljenjem. Ekonomska škola Zenica nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi po modelu blok časa u isto vrijeme (8 časova) sa odjeljenjima iz svoje škole. Medicinska škola Zenica nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi po modelu blok časa sa jednim odjeljenjem u sali. Tehnička škola Zenica nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi po modelu blok časa istovremeno sa jednim odjeljenjem iz Srednje mješovite škole „Mladost“ Zenica. Srednja mješovita škola „Mladost“ Zenica nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi po modelu blok časa istovremeno (32 odjeljenja) sa jednim odjeljenjem iz Tehničke škole Zenica. MSŠ Zenica nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi po modelu dva puta sedmično po jedan čas samostalno u sali. Srednja muzička škola Zenica nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi po modelu blok časa u sali KŠC „Sveti Pavao“ Zenica samostalno u sali. Mješovita srednja industrijska škola Zenica nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi po kombinovanom modelu (dva puta sedmično po jedan čas i jednom sedmično dva časa za jedan broj odjeljenja) samostalno u sali. Srednja škola za stručno obrazovanje i radno osposobljavanje Zenica nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi po modelu dva puta sedmično po jedan čas samostalno u sali.

U općini Žepče KŠC „Don Bosco“ Opća gimnazija i Tehničko-obrtnička škola Žepče nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvode po modelu dva puta sedmično po jedan čas istovremeno sa odjeljenjem iz druge škole. MSŠ Žepče nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi po modelu dva puta sedmično po jedan čas istovremeno sa odjeljenjem iz iste škole.

Pregled organizacije nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja po općinama, za svaku srednju školu pojedinačno, predstavljen je u Tabeli broj 3.

**Pregled organizacije nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja u srednjim školama
Zeničko-dobojskog kantona**

Tabela 3.

R. br.	OPĆINA Š K O L A	Način realizacije nastave TZO u sedmičnom fondu sati: a) dva puta sedmično po jedan sat b) jednom sedmično dva sata (blok sat)	Ako se nastava TZO realizuje u sali istovremeno sa odjeljenjima iz drugih škola, navesti koje su to škole	Broj sati i odjeljenja koja zbog nedostatka prostora realizuju nastavu iz TZO u sali u isto vrijeme sa drugim odjeljenjima iz iste ili druge škole	Materijalno- tehnički uvjeti su izvor poteškoća u realizaciji programskih sadržaja DA/NE	Ako je odgovor DA opisati poteškoće i način prevazilaženja istih
1.	Gimnazija "Muhsin Rizvić" Breza	A	NE	-	DA	Nedostatak nastavnih sredstava
2.	Mješovita srednja škola "Mehmedalija Mak Dizdar" Breza	A	NE	-	NE	-
3.	Gimnazija "Muhsin Rizvić" Kakanj	A	NE	-	NE	-
4.	Srednja tehnička škola "Kemal Kapetanović" Kakanj	A	NE	-	DA	Nema salu
5.	Srednja stručna škola Kakanj	A	NE	-	DA	Nedostatak nastavnih sredstava
6.	Gimnazija "Edhem Mulabdić" Maglaj	B	Sa MSŠ i OŠ. Maglaj	Svi sati	DA	Nedostatak prostora
7.	Mješovita srednja škola Maglaj	B	Sa Gimnazijom i OŠ. Maglaj	Svi sati	DA	Nedostatak prostora

8.	Mješovita srednja škola "Musa Ćazim Ćatić" Olovo	A	NE	-	DA	Nedostatak rekvizita
9.	Gimnazija "Musa Ćazim Ćatić" Tešanj	B	Sa STŠ i MSŠ	Svi sati (3-5 odjeljenja)	NE	-
10.	Srednja tehnička škola Tešanj	B	Sa Gimnazijom i MSŠ	Svi sati	DA	Nedostatak prostora, sprava i rekvizita
11.	Mješovita srednja škola Tešanj	B	Sa Gimnazijom i Tehničkom školom	Svi sati	DA	Nedostatak prostora, sprava i rekvizita
12.	Mješovita srednja škola Stjepana Radića Usora	A	-	-	DA	Nema salu
13.	Mješovita srednja škola "NORDBAT-2" Vareš	A	NE	-	DA	Nedostatak sprava i rekvizita
14.	Gimnazija Visoko	B	NE	-	DA	Udaljenost od škole 10 minuta i mali prostor sale
15.	MSŠ "Hazim Šabanović" Visoko	A	NE	24 sata	DA	Nedostatak sprava i rekvizita
16.	Medresa "Osman –ef.Redžović" Visoko	B	-	-	DA	Nedostatak sprava i rekvizita
17.	Franjevačka klasična gimnazija Visoko	A	NE	-	DA	Nedostatak prostora, svlačionica, sprava i rekvizita

18.	Gimnazija "Rizah Odžečkić" Zavidovići	B	NE	NE	NE	-
19.	Srednja tehnička škola Zavidovići	A	NE	-	DA	Nedostatak sprava i rekvizita i loše stanje mokrog čvora
20.	Mješovita srednja škola Zavidovići	B	Sa Drugom OŠ	12	DA	Nedostatak sprava i rekvizita
21.	Prva gimnazija u Zenici	A	NE	-	DA	Nedostatak sprava i rekvizita
22.	Druga gimnazija u Zenici	Kombinovano	Sa Ekonomskom školom	8	DA	Nedostatak sprava i rekvizita i prostora
23.	KŠC "Sveti Pavao" Opća gimnazija Zenica	A	NE	-	NE	Nedostatak sprava i rekvizita iz Atletike i Gimnastike
24.	Srednja muzička škola Zenica	B	NE	-	NE	Nedostatak sprava i rekvizita iz Atletike i Gimnastike
25.	Ekonomska škola Zenica	B	Sa Drugom gim.	8 sati	DA	Nedostatak prostora, svlačionica, mokrog čvora
26.	Medicinska škola Zenica	B	NE	-	DA	Nedostatak sprava i rekvizita
27.	Tehnička škola Zenica	B	Sa SMŠ "Mladost" i Sr.šk.za str.obr.i radno osposobljav.	Svi sati	NE	Nedostatak sprava i rekvizita

28.	Srednja mješovita škola "Mladost" u Zenici	B	Sa tehničkom školom Zenica	Svi sati	NE	-
29.	Mješovita srednja industrijska škola Zenica	Kombinovano	NE		DA	Nedostatak sprava i rekvizita
30.	Mješovita srednja škola u Zenici	B	NE	10 sati	DA	Nedostatak sprava i rekvizita (10 sati se realizuje na Kamberović Polju)
31.	Međunarodna srednja škola Zenica	B	DA	Dva sata	NE	-
32.	Srednja škola za stručno obrazovanje i radno osposobljavanje Zenica	A	NE	-	DA	Nedostatak sprava i rekvizita
33.	KŠC "Don Bosco" Opća gimnazija Žepče	A	Sa tehničko - obrtničkom školom	20 sati	NE	Nedostatak sprava i rekvizita
34.	KŠC "Don Bosco" Tehničko-obrtnička škola	A	Sa gimnazijom	20 sati	NE	Nedostatak sprava i rekvizita
35.	Srednja mješovita škola "Žepče"	A	NE	Ista škola 48 časova	DA	Nedostatak sprava i rekvizita i nedostatak prostora

5. Opremljenost škola nastavnim sredstvima i poteškoće u realizaciji nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja u srednjim školama Zeničko-dobojskog kantona

Na osnovu prikupljenih podataka o raspoloživim nastavnim sredstvima koja se koriste za realizaciju nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja u srednjim školama Zeničko-dobojskog kantona dobijeni su slijedeći pokazatelji opremljenosti škola:

Općina Breza ima dvije srednje škole u kojim se nastava tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi bez gimnastičkih sprava, nekih nastavnih pomagala, opreme i sa malim brojem raspoloživih rekvizita osim lopti za sportske igre. Škole imaju kartone učenika za mjerenja antropometrijskih obilježja i testiranja motoričkih znanja, motoričkih sposobnosti i motoričkih dostignuća ali nemaju sve potrebne instrumente (sprave) za mjerenja po EUROFIT bateriji testova.

Općina Kakanj ima tri srednje škole od kojih dvije škole nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvode u sali Gimnazije koja ima na raspolaganju značajan broj potrebnih sprava, rekvizita, nastavnih pomagala i opreme. Srednja stručna škola ima vlastitu salu koja nema u dovoljnoj mjeri gimnastičkih sprava, rekvizita, nastavnih pomagala, opreme, kartona učenika i instrumente za dijagnostička mjerenja.

Općina Maglaj ima dvije srednje škole koje nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvode u gradskoj dvorani u kojoj nemaju poteškoća u pogledu nastavnih sredstava jer imaju na raspolaganju veliki broj potrebnih sprava, rekvizita, nastavnih pomagala i opreme.

Općina Olovo ima jednu srednju školu koja nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi bez poteškoća u pogledu nastavnih sredstava jer imaju na raspolaganju veliki broj potrebnih sprava, rekvizita, nastavnih pomagala i opreme, osim sprava iz gimnastike koje škola nema.

Općina Tešanj ima tri srednje škole koje nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvode u gradskoj dvorani SRC Tešanj koja ima na raspolaganju veliki broj potrebnih sprava, rekvizita, nastavnih pomagala i opreme, osim sprava iz gimnastike koje nedostaju.

Općina Usora ima jednu srednju školu koja nema sportsku dvoranu a od nastavnih sredstava za realizaciju nastavnih sadržaja ima manji broj potrebnih rekvizita.

Općina Vareš ima jednu srednju školu koja nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi bez poteškoća u pogledu nastavnih sredstava jer imaju na raspolaganju veliki broj potrebnih sprava, rekvizita, nastavnih pomagala i opreme, osim nekih sprava za gimnastiku.

Općina Visoko ima četiri srednje škole koje nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvode u tri sportske sale. MSS „Hazim Šabanović“ nastavu realizuje bez poteškoća u vlastitoj sali koja je dobro opremljena, Gimnazija Visoko nastavu izvodi u općinskoj sali „Partizan“ u kojoj nedostaju sprave za gimnastiku a veći broj rekvizita i nastavnih pomagala su zastarjeli. Medresa Visoko nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi u sali OŠ „Musa Ćazim Ćatić“ Veliko Čajno koja nema dovoljno sprava, rekvizita, nastavnih pomagala i opreme, Franjevačka klasična gimnazija nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi u adaptiranom vlastitom prostoru koji sadrži minimum potrebne opreme i rekvizita.

Općina Zavidovići ima tri srednje škole koje nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvode bez poteškoća jer imaju na raspolaganju veliki broj potrebnih sprava, rekvizita, nastavnih pomagala i opreme.

Općina Zenica ima dvanaest srednjih škola koje nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvode u 8 sala. Najmanje poteškoća u realizaciji nastave zbog nastavnih sredstava imaju: Prva gimnazija Zenica, Gimnazija KŠC, Srednja muzička škola, MSS Zenica, MSS „Mladost“ Zenica i Tehnička škola Zenica kojima nedostaje manji broj sprava, rekvizita i instrumenata za mjerenje.

Značajnijih poteškoća zbog loše opremljenosti imaju: Druga gimnazija, Medicinska škola i Ekonomska škola kojima nedostaje veliki broj sprava, rekvizita, nastavnih pomagala i opreme.

Bez sprava i sa minimalnim brojem rekvizita nastavu realizuju Mješovita srednja industrijska škola, Međunarodna srednja škola Zenica i Srednja škola za stručno obrazovanje i radno osposobljavanje.

Općina Žepče ima tri srednje škole koje nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvode u dvije sportske sale a koje su opremljene nastavnim sredstvima, osim gimnastičkih sprava koje nedostaju.

Opremljenost srednjih škola nastavnim sredstvima za realizaciju nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja u Zeničko-dobojskom kantonu po općinama, za svaku srednju školu pojedinačno, predstavljena je u Tabeli broj 4.

Zaključci

Na području Zeničko-dobojskog kantona srednju školu u školskoj 2012/13. godini pohađalo je 19424 učenika u 35 srednjih škola, koji su raspoređeni u 755 odjeljenja.

Od 35 srednjih škola nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja u sportskim salama i adaptiranim prostorima nastavu izvode 34 srednje škole, a jedna škola nastavu izvodi na školskom poligonu, holu škole ili učionici.

Šesnaest srednjih škola nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi u vlastitoj sportskoj sali (MSŠ „Mehmedalija Mak Dizdar“ Breza, Gimnazija „Muhsin Rizvić“ Kakanj, Srednja stručna škola Kakanj, MSŠ „Musa Ćazim Ćatić“ Olovo, MSŠ „NORDBAT-2“ Vareš, MSŠ „Hazim Šabanović“ Visoko, Srednja tehnička škola Zavidovići, Prva gimnazija u Zenici, KŠC „Sveti Pavao“ Opća gimnazija Zenica, Ekonomska škola Zenica, Medicinska škola Zenica, Tehnička škola Zenica, MSŠ Zenica, Srednja mješovita škola Žepče, Opća gimnazija i Tehničko-obrtnička škola su u sklopu KŠC „Don Bosco“ Žepče

Tehnička škola Zenica ima dvije vlastite sportske sale, veliku sportsku salu i malu koja je adaptirana i prilagođena za izvođenje nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja u kojoj nastavu izvodi Srednja škola za stručno obrazovanje i radno osposobljavanje Zenica.

Devet škola nastavu realizuje u salama drugih škola, odnosno gradskoj sportskoj sali bez plaćanja naknade (Gimnazija „Muhsin Rizvić“ Breza, STŠ „Kemal Kapetanović“ Kakanj, Medresa „Osman-ef.Redžović“ Visoko, Druga gimnazija Zenica, Srednja muzička škola Zenica, SMŠ „Mladost“ Zenica, Međunarodna srednja škola Zenica, Srednja škola za stručno obrazovanje i radno osposobljavanje Zenica).

Osam srednjih škola nema vlastitu salu i nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvode u gradskim salama sa plaćanjem naknade u iznosu od 8,50 do 16,00 KM po času (Gimnazija „Edhem Mulabdić“ Maglaj, MSŠ „Maglaj“, Gimnazija „Musa Ćazim Ćatić“ Tešanj, Srednja tehnička škola Tešanj, MSŠ Tešanj, Gimnazija „Visoko“ Visoko, Gimnazija "Rizah Odžević" Zavidovići, MSŠ Zavidovići (12 časova izvodi u općinskoj sali) i Mješovita srednja industrijska škola Zenica). Ukupna izdvajanja iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona za ove namjene u školskoj 2012/13. godini iznosila su 191.600,00 KM.

MSŠ Stjepana Radića Usora nastavu izvodi na školskom poligonu, holu škole ili učionici, zavisno od vremenskih uvjeta i nastavne jedinice.

Franjevačka klasična gimnazija Visoko nema sportsku salu i nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi u vlastitom adaptiranom prostoru.

Medresa „Osman-ef.Redžović“ Visoko je započela izgradnju sportskog objekta koji će pored sportske sale imati i bazen za plivanje.

Dobro opće stanje objekta u pogledu prostora i opremljenosti evidentirano je u šest sportskih sala: (MSŠ „Musa Ćazim Ćatić“ Olovo, SRC u Tešnju, novoizgrađenoj sportskoj sali u Zavidovićima, sali Tehničke škole Zenica, KŠC „Sveti Pavao“ Zenica i KŠC „Don Bosco“ Žepče). Nastavu u navedenim salama izvodi 13 srednjih škola.

Dvadeset dvije srednje škole nastavu izvode u sportskim salama u kojima ima nekih nedostataka, a oni se odnose na kvalitet podloge (parketa), kod nekih je loše stanje krova (krov na pojedinim mjestima prokišnjava), kod nekih je loše grijanje ili je osvjetljenje slabo.

Od 35 srednjih škola na području Zeničko-dobojskog kantona 24 škole imaju pomoćni prostor koji dodatno doprinosi kvalitetnijoj realizaciji programskih sadržaja u nastavi tjelesnog i zdravstvenog odgoja.

Materijalno-tehnički uvjeti utiču na kvalitet realizacije nastavnih sadržaja i odlučujući su momenat za odabir načina realizacije nastave. Nedostatak opreme i sprava uzrok su poteškoća realizaciji nastave kod nekih programskih sadržaja u nastavi tjelesnog i zdravstvenog odgoja u 28 srednjih škola (škole bez sportskih sala, prostorno malih sala, sala u kojima se nastava izvodi istovremeno i nastavnici rade u 1/2, 1/3 i 1/4 raspoloživog prostora sale, nedostatku svlačionica, vode u svlačionicama, lošeg stanja mokrih čvorova, nedostatku potrebnih sprava, nedovoljnog broja rekvizita, opreme i instrumenata za mjerenje i testiranje učenika, te udaljenost škole od sportske sale).

Organizacija nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja u srednjim školama na području Zeničko-dobojskog kantona izvodi se na tri načina: dva dana sedmično po jedan čas, dva časa (blok čas) jednom sedmično i kombinovano (jedan broj odjeljenja ima dva časa (blok čas) jednom sedmično a jedan broj odjeljenja ima dva dana sedmično po jedan čas.

Nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja izvodi 16 škola istovremeno u sali sa odjeljenjima iz drugih škola, ili iz svoje škole.

Nastava tjelesnog i zdravstvenog odgoja se realizuje po nastavnom planu i programu u svim srednjim školama bez obzira na prostorne uvjete i stanje sportske sale, uz obavezno prilagođavanje programskih sadržaja uvjetima za rad.

Deset škola nema poteškoća u realizaciji nastave zbog nedostatka nastavnih sredstava, osim manjeg broja sprava iz atletike i gimnastike i to su: (Mješovita srednja škola „Mehmedalija Mak Dizdar“ Breza, Gimnazija „Muhsin Rizvić“ Kakanj, Gimnazija „Musa Ćazim Ćatić“ Tešanj, Gimnazija „Rizah Odžević“ Zavidovići, KŠC „Sveti Pavao“ Opća gimnazija Zenica, Srednja muzička škola Zenica, Srednja mješovita škola „Mladost“ Zenica, Međunarodna srednja škola, KŠC „Don Bosco“ Opća gimnazija Žepče, KŠC „Don Bosco“ Tehničko obrtnička škola Žepče.

Većih poteškoća u realizaciji programskih sadržaja zbog značajnog nedostatka sprava, rekvizita, opreme i instrumenata za mjerenje i testiranje ima sedam škola: (MSŠ Stjepana Radića Usora, Gimnazija „Visoko“ Visoko, Medresa „Osman-ef. Redžović“ Visoko, Franjevačka klasična gimnazija Visoko, Druga gimnazija u Zenici, Ekonomska škola Zenica, Mješovita srednja industrijska škola Zenica).

Manjih poteškoća u realizaciji programskih sadržaja iz tjelesnog i zdravstvenog odgoja, zbog nedostatka nekih sprava, rekvizita, opreme i instrumenata za mjerenje i testiranje ima 18 srednjih škola na području Zeničko-dobojskog kantona: (Gimnazija „Muhsin Rizvić“ Breza, Srednja tehnička škola „Kemal Kapetanović“ Kakanj, Srednja stručna škola Kakanj, Gimnazija „Edhem Mulabdić“ Maglaj, Mješovita srednja škola Maglaj, Mješovita srednja škola „Musa Ćazim Ćatić“ Olovo, Srednja tehnička škola Tešanj, Mješovita srednja škola Tešanj, Mješovita srednja škola „NORDBAT-2“ Vareš, Mješovita srednja škola „Hazim Šabanović“ Visoko, Srednja tehnička škola Zavidovići, Mješovita srednja škola Zavidovići, Prva gimnazija Zenica, Medicinska škola Zenica, Tehnička škola Zenica, Mješovita srednja škola u Zenici, Srednja škola za stručno obrazovanje i radno osposobljavanje Zenica i Srednja mješovita škola Žepče.

Preporuke

Pedagoškim normativima prostora i nastavnih sredstava za srednju školu utvrditi minimum potrebnog prostora i nastavnih sredstava za realizaciju nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja.

U Budžetu Kantona planirati sredstva za izgradnju novih, sanaciju i adaptaciju postojećih sala.

Pronaći modalitete saradnje sa općinama, koje su osnivači gradskih dvorana u kojima škole realiziraju nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja uz plaćanje naknade, da škole budu oslobođene plaćanja nadoknade za izvođenje časova redovne nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja.

Da škole u okviru odobrenih budžetskih sredstava i kroz izradu i implementaciju projekata sa raznim donatorima završavaju rekvizite, sprave i druge materijalno-tehničke uvjete za realizaciju nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja.

Da škole u okviru vlastitih organizacionih mogućnosti smanje broj odjeljenja koja časove tjelesnog i zdravstvenog odgoja realizuju istovremeno sa drugim odjeljenjima u sportskoj sali.

Nastaviti sa dodatnim pružanjem potrebne stručne pomoći nastavnicima vezano za realizaciju nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja, posebno u slučajevima prostorno malih sala i nedostatka sprava i rekvizita.

Broj: 10-1-38-6674-2/13
Zenica, 09.09.2013. godine

DIREKTORICA
Munevera Selmanović